ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

นายยศวัฒน์ พัฒนธีระนันท์
นิติกรชำนาญการพิเศษ

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในฐานะกฎหมายกลางที่ให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเฉพาะในส่วนที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานรัฐเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคเอกชน ซึ่งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีสาระสำคัญ ๒ ประการคือ การรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้ และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีหลักการสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกล่าวคือ หากหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานของตนเก็บรักษาไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐอื่นหรือจะเปิดเผยต่อบุคคลใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน เว้นแต่กรณีที่กฎหมายยกเว้นไว้ให้เปิดเผยได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมก่อนเท่านั้น

กฎหมายที่กำหนดสิทธิและให้การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๒ ได้บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวอาจสรุปได้ ดังนี้

(ก) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลคือ สิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการคุ้มครองในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

(ข) การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๒) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดหลักการและเหตุผลว่า “...สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งนี้ เพื่อปกปักรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่ง กับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน” จากหลักการและเหตุผลจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ทั้งในแง่ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างบทบาทแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองและในแง่การพิทักษ์สิทธิประโยชน์เพื่อคุ้มครองสิทธิเฉพาะตัวประชาชน

ทั้งนี้ ศาลปกครองกลางได้เคยมีคำพิพากษาเกี่ยวกับกรณีการขอข้อมูลเลขที่บัญชีเงินฝากและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของบุคคลอื่นว่า ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การเปิดเผยจะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นเท่านั้น

ดังคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๔๗๓/๒๕๖๓ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง

และครอบครัว วรรคสองบัญญัติว่า การกระทำอันเป็น การละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ... มาตรา ๕๙ บัญญัติว่า รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มิใช่ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติและต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ บทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็ได้มีการบัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ โดยถือหลักเปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ในขณะเดียวกันทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่างก็ได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของบุคคลในส่วนที่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยคุ้มครองมิให้เปิดเผย เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงยังอยู่ภายใต้หลัก ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น ดังปรากฏตามเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คือในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกปักรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน เมื่อข้อมูลเลขที่บัญชีเงินฝากและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของบุคคลตามที่ผู้ฟ้องคดีร้องขอให้ธนาคารผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เปิดเผยเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของลูกค้าของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อันเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐจึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการตามบทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เมื่อข้อมูลเลขที่บัญชีเงินฝากและรายการเคลื่อนไหวทางบัญชีของบุคคล เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การเปิดเผยจะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นเท่านั้น ทั้งการเปิดเผยต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยต้องคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันและมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้... ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายได้รับรองถึงสิทธิของบุคคลในการที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ แต่ในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลนี้ย่อม

ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ ดังนั้น ในการใช้สิทธิแห่งตนบุคคลต้องกระทำโดยสุจริต การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมายอาจต้องรับผิดเพื่อละเมิด

ความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคน หรือรูปถ่ายและให้ความหมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย กล่าวคือ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับ “สิ่งเฉพาะตัว” ของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน ฯลฯ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคลธรรมดา ยังไม่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากจะมีสิ่งบ่งชี้ด้วยว่าข้อมูลข่าวสารนั้น เป็นของบุคคลใดด้วย โดยอาจเป็นชื่อ รหัสหมายเลข รูปถ่าย หรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่นก็ได้ โดยปกติคนเราจะมีความเป็นอยู่ส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะซึ่งอาจทำให้เราเกิดความไม่สบายใจหรือรำคาญใจ (นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ “คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐” น. ๒๒ – ๒๓) ซึ่งมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการจึงวางหลักเกณฑ์เฉพาะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล ดังนั้น การจะพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบ ๒ ส่วนประกอบกันกล่าวคือ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา หรือฐานะการเงิน และต้องมีสิ่งบอกลักษณะที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ชื่อ รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่น และจากนิยามข้างต้นนี้ จะเห็นข้อแตกต่างระหว่างองค์ประกอบสองข้อนี้ได้ว่า สิ่งบ่งตัวบุคคล เช่นชื่อ หรือรหัสเป็นเครื่องหมายชี้ตัวบุคคล แต่ก็มิใช่ข้อมูลเฉพาะตัวบุคคล ข้อมูลเฉพาะตัวบุคคลจึงหมายถึงข้อมูลส่วนตัว หรือข้อมูลเกี่ยวกับสถานะบุคคล การจะพิจารณาว่าข้อมูลส่วนตัวมีความหมายเพียงใดย่อมต้องพิเคราะห์จากกฎหมาย จารีตประเพณี หรือพิจารณาตามความรู้สึกนึกคิดตามมาตรฐานวิญญูชนว่าสิ่งนั้น ๆ เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล เป็นแดนอิสระที่บุคคลอื่นพึงให้ความเคารพ ไม่พึงล่วงล้ำรบกวน หรือสอดแทรกเข้าไปโดยไม่ได้รับความยินยอมเสียก่อน ทั้งนี้ ย่อมต้องอยู่ภายใต้กรอบแห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ด้วยเหตุนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะบุคคล เช่น เกี่ยวกับอายุ วัน เดือน ปีเกิด ชื่อบิดา มารดา ชื่อคู่สมรส ประวัติการศึกษา ประวัติสุขภาพ สถานที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ จึงนับเป็นสิ่งเฉพาะตัว แต่ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ สัญชาติ ยังไม่ใช่ข้อมูลแสดงสิ่งเฉพาะตัวดังนี้เป็นต้น (ผศ.ดร. กิตติศักดิ์ ปรกติ “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐” น. ๒๘)

ทั้งนี้ ศาลปกครองกลางได้เคยมีคำพิพากษาว่า ประวัติการศึกษาและประวัติการทำงานเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล จึงเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ดังคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๐๘๔/๒๕๖๓ สรุปได้ว่า ประวัติการศึกษาและประวัติการทำงานเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล จึงเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐจึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามบทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน เมื่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับว่า ประวัติการศึกษาและประวัติการทำงานของบุคคลเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติ

ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การเปิดเผยจะทำได้ตามกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลที่ได้ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นเท่านั้น ทั้งการเปิดเผยต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผย โดยต้องคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันและมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้...

ผู้ได้รับความคุ้มครอง

กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองกับบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยและบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น รวมถึงผู้ที่ถึงแก่กรรมไปแล้วด้วย แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงนิติบุคคล กล่าวคือคนไทยทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองอยู่แล้วตามรัฐธรรมนูญ แต่บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย อันได้แก่ คนต่างด้าวที่มีใบประจำตัวคนต่างด้าว ซึ่งมีสิทธิอยู่โดยถาวรในประเทศไทย ก็มีสิทธิได้รับการคุ้มครองในเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย และแม้บุคคลใดจะถึงแก่กรรมไปแล้ว แต่ก็ยังได้รับความคุ้มครองในส่วนของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอยู่ อนึ่ง เป็นที่พึงสังเกตว่าผู้ได้รับความคุ้มครองในเรื่องนี้ต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้นไม่รวมถึงนิติบุคคล (นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ “คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐” น. ๒๓)

ดังคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อร. ๗/๒๕๖๒ สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิแก่คนต่างด้าวในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้เท่าเทียมกับคนไทย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่รัฐบาลไทยเห็นสมควรที่จะให้สิทธิแก่คนต่างด้าวในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการเช่นเดียวกับคนไทย มาตรา ๙ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็เปิดโอกาสให้กระทำได้โดยออกเป็นกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขและขอบเขตของการใช้สิทธิของคนต่างด้าว เว้นแต่ในส่วนของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอันได้แก่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวอาจกระทบสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้จึงให้ความคุ้มครองแก่คนต่างด้าวที่เป็นบุคคลธรรมดาด้วยหากบุคคลนั้นมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้นและยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น กล่าวคือ โดยหลักการหน่วยงานของรัฐจะไม่จัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เว้นแต่จะเกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ๆ และจะต้องยกเลิกการจัดเก็บเมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น กล่าวคือการเก็บข้อมูลข่าวสารผ่านบุคคลอื่นอาจผิดพลาดได้ง่ายจึงมีหลักการว่าให้พยายามจัดเก็บโดยตรงจากเจ้าของข้อมูลก่อน หากไม่สามารถที่จะทำได้ จึงจะใช้วิธีการอื่น โดยในการจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้และลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ เพื่อที่เจ้าของข้อมูลจะได้ทราบถึงผลกระทบจากการใช้ข้อมูลข่าวสารและขอบเขตที่จะนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ เพราะการใช้นอกเหนือจากลักษณะการใช้ตามปกติจะต้องได้รับ

ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน อนึ่ง ในการขอข้อมูลข่าวสารจะต้องแจ้งให้ทราบด้วยว่าการขอข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นการบังคับหรือไม่ เพื่อให้เจ้าของข้อมูลมีอิสระที่จะตัดสินใจว่าควรจะให้ข้อมูลข่าวสารหรือไม่ นอกจากนั้น การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พระราชบัญญัตินี้ใช้คำว่า “พยายาม” เนื่องจากในบางกรณีการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรงนั้น ก็อาจจะไม่ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เนื่องจากเจ้าของข้อมูลอาจมีประโยชน์ได้เสียในการให้ข้อมูลหรือไม่อยากให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่หน่วยงาน (ฤทัย หงส์สิริ และมานิตย์ จุมปา “คำอธิบายกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ” สำนักพิมพ์ นิติธรรม ๒๕๔๒ น. ๙๐)

(๓) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

(ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล

(จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

กล่าวคือ การนำลงพิมพ์หรือประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังกล่าวนี้มีข้อยกเว้นสำหรับสำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีภารกิจเกี่ยวกับราชการลับอยู่มาก การเปิดเผยประเภทข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้สาธารณชนรู้อาจเป็นอุปสรรคร้ายแรงต่อการดำเนินการของหน่วยงานดังกล่าว

(๔) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ กล่าวคือ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอาจมีการนำมาใช้ประกอบในการออกคำสั่งในทางปกครองก็ได้ หากข้อมูลนั้นผิดพลาดก็ย่อมทำให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัตินี้ จึงกำหนดว่าในกรณีมีการเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจะต้องมีการตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๕) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล กล่าวคือ เพื่อมิให้บุคคลได้รับความเสียหายจากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ พระราชบัญญัตินี้จึงบังคับโดยตรงว่าต้องมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยไว้ตามความเหมาะสมแก่ลักษณะของข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้ให้เกิดผลเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล (นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ “คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐” น. ๒๔)

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูลหน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และกรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการให้จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะมีผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

ทั้งนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายได้เคยมีคำวินิจฉัยว่า กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้

สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้นและยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น และตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

ดังคำวินิจฉัยที่ สค ๑๗๓/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๓ สรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประวัติการกระทำความผิดของบุคคลที่ถูกจัดเก็บอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยประวัติการกระทำความผิดและลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคล ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล จึงเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อข้อมูลที่เก็บอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้นและยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น และตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ เมื่อผู้อุทธรณ์กระทำความผิดในขณะเป็นผู้เยาว์ และศาลเยาวชนและครอบครัวมีนบุรีได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุก ๑ ปี ส่วนโทษจำคุกให้รอการลงโทษ ๑ ปี คุมประพฤติ ๑ ปี และเมื่อพ้นระยะเวลาการควบคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร ๔ ได้มีหนังสือรับรองผลการคุมประพฤติว่าผู้อุทธรณ์ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วนแล้ว จึงเป็นการกระทำความผิดของเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ การเก็บข้อมูลที่เป็นประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มิใช่หน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนโดยตรงก็กำหนดห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หรือนำข้อมูลดังกล่าวไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายแก่เด็กและเยาวชนไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่ เป็นการใช้ประกอบดุลยพินิจของศาล ดังนั้น การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้อุทธรณ์ โดยกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงไม่ถูกต้อง ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

(๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น เพราะการทำงานในหน่วยงานของรัฐจะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลายคนช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามความประสงค์ของหน่วยงานกันทำงาน และกรณีนี้เป็นการใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลตามปกติ

(๒) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น เนื่องจากขอบเขตของการใช้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐที่ทำการเก็บข้อมูลได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูล โดยแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกตินั้น อาจมิใช่การใช้ภายในหน่วยงานของรัฐอย่างนั้นก็ได้ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

บางประเภทอาจมีไว้เพื่อให้บริการ หรือใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ถ้าลักษณะการใช้ตามปกติเป็นเช่นนั้น ก็ยังเข้าข้อยกเว้นให้เปิดเผยได้ตามลักษณะดังกล่าว

(๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น ข้อยกเว้นเป็นเรื่องจำเป็นในงานราชการที่ต้องการข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และยังมีการรักษาไว้เป็นความลับ

(๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด ข้อยกเว้นนี้แท้จริงไม่ถือเป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแล้วเพราะขาดองค์ประกอบตามที่กำหนดในคำนิยาม เมื่อไม่ทราบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวเป็นของบุคคลใดก็ไม่สามารถที่จะนำไปใช้เป็นผลร้ายแก่เจ้าของข้อมูลนั้นได้

(๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา กรณีนี้ก็เป็นประโยชน์แก่การงานของรัฐตามปกติโดยเป็นเพียงชั้นการตรวจสอบคุณค่า ส่วนการจะเปิดเผยหรือไม่เป็นปัญหาในขั้นตอนต่อไปว่าจะกระทำหรือไม่

(๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม ทั้งนี้ เพราะการรักษากฎหมายเป็นภาระหลักของรัฐและสำคัญ ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปจะเปิดเผยต่อบุคคลใดต่อไปหรือไม่ และภายใต้เงื่อนไขใดต้องพิจารณาจากภาระหน้าที่ และความจำเป็น

(๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล ซึ่งความปลอดภัยต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลย่อมมีความสำคัญมากกว่าความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล

(๘) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นกรณีของผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต้องเปิดเผยไม่อาจปฏิเสธที่จะไม่ให้ได้

(๙) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยหน่วยงานของรัฐที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวต้องมีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้ด้วย เพื่อใช้ช่วยในการตรวจสอบได้หากมีการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑ กำหนดให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา ๒๔ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พร้อมสำเนาหนึ่งชุด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการตามบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว บัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล แนบท้ายกฎกระทรวงมีรายการ ดังนี้ ลำดับที่ วัน เดือน ปีที่ขอตรวจดู หรือยืม วัตถุประสงค์ในการขอตรวจดู หรือยืม ชื่อผู้ขอตรวจดู หรือยืม และหลักฐานแสดงตัวบุคคล ลายมือชื่อผู้ขอตรวจดู หรือยืม วัน เดือน ปีที่คืน ชื่อผู้คืน ลายมือชื่อผู้คืน และหมายเหตุ และให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บรวบรวมบัญชีหรือสำเนาบัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้เป็นระบบกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น เพื่อความสะดวกในการเก็บรักษาของหน่วยงานของรัฐ และตรวจสอบของบุคคลที่ขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนตามมาตรา ๒๕ และกรณีที่บัญชีแสดงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีส่วนที่เห็นควรไม่เปิดเผยแก่ผู้ขอตรวจดูหรือยืมอยู่ด้วย หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะตัดรายการใดออกจากรายการในบัญชีที่จะเปิดเผยก็ได้ แต่อย่างน้อยต้องคงรายการที่แสดงลำดับที่ วัน เดือน ปี ที่ขอตรวจดูหรือขอยืมไว้ และให้แสดงเหตุผลที่ไม่เปิดเผยไว้ในช่องหมายเหตุด้วย

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โดยหลักแล้วหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้มิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังนี้ (๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน (๒) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติ (๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือสถิติหรือสำมะโน (๔) ให้เพื่อการศึกษาวิจัย (๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร (๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมาย (๗) จำเป็นเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล (๘) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอ

ทั้งนี้ ศาลปกครองกลางได้เคยมีคำพิพากษาว่า กรมสรรพากรไม่อาจเปิดเผยแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของบุคคลได้ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ดังคำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๔๗๗/๒๕๖๓ สรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารในส่วนแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น เป็นข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของบุคคล การหักค่าลดหย่อนภาษี เลขรหัสประจำตัวผู้เสียภาษี รวมถึงเลขหมายรหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ อันถือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของกรมสรรพากรซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ การที่ผู้ฟ้องคดีมีคำขอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคล กรมสรรพากรจึงไม่อาจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของบุคคลได้ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจึงเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นโดยไม่สมควรตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับมาตรา ๑๐ แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดห้ามเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้รู้เรื่องกิจการของผู้เสียภาษีอากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ห้ามนำออกหรือแจ้งแก่ผู้ใดหรือยังให้ทราบกันไปโดยวิธีการใด เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายจึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๒๐๗๗/๒๕๖๒ สรุปได้ว่า ข้อมูลประวัติส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สมรสและบุตร เมื่อเจ้าของข้อมูลดังกล่าวปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวจึงได้รับการคุ้มครองไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

เจ้าของข้อมูลขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้นและให้นำมาตรา ๙ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่เป็นจริงให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการและไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการ ตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลที่ถึงแก่กรรมแล้วได้ ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๑ กำหนด ดังนี้

๑. ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลเป็นผู้เยาว์ ให้ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา ๒๕ วรรคห้า ซึ่งหากผู้เยาว์มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ด้วย

๒. ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลเป็นผู้ไร้ความสามารถ ให้ผู้อนุบาลมีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา ๒๕ วรรคห้า

๓. ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถไม่สามารถทำการตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ด้วยตนเอง เพราะเหตุกายพิการหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีเหตุอื่นทำนองเดียวกัน ให้ผู้พิทักษ์มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา ๒๕ วรรคห้า

๔. ในกรณีเจ้าของข้อมูลถึงแก่กรรม และมิได้ทำพินัยกรรมกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิดำเนินการแทนตามมาตรา ๒๔ ได้ ตามลำดับก่อนหลัง ดังต่อไปนี้

๔.๑ บุตรชอบด้วยกฎหมาย

๔.๒ คู่สมรส

๔.๓ บิดาหรือมารดา

๔.๔ ผู้สืบสันดาน

๔.๕ พี่น้องร่วมบิดามารดา

๔.๖ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในกรณีตามมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๕ ให้บุคคลตามข้อ ๔ (๔.๑) – (๔.๕) มีสิทธิดำเนินการแทนได้ ไม่ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีความเห็นเช่นใดก็ตาม

จากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้น หรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสาร การเปิดเผยรายงานการแพทย์เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ามีเหตุอันควร เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมาย ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่เป็นจริง ให้มีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่คำขอ ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้ง

ส่วนกรณีเจ้าของข้อมูลขอตรวจข้อมูลข่าวสารเพื่อมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้เกิดผลร้ายแก่ตน พระราชบัญญัตินี้ได้ยอมรับให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตนได้ และจะขอสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้ แต่ถ้าข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธไม่ให้ตรวจดูได้ เช่น ผลการสืบสวนการกระทำของบุคคลในระหว่างการสืบหาข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ใด ก็ย่อมจะให้ผู้นั้นได้รู้ไม่ได้ มิฉะนั้นจะมีการไหวตัวและการสืบสวนจะไม่สัมฤทธิ์ผล การเปิดเผยรายงานทาง

การแพทย์ของบุคคลใด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกำหนดให้เปิดเผยเฉพาะต่อแพทย์ที่ผู้นั้นมอบหมายก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับมารยาทวิชาชีพและวิธีการรักษาของแพทย์

ถ้าบุคคลใดพบว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้อง ผู้นั้นมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาและแจ้งผลให้ผู้นั้นทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไขผู้มีคำขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้วินิจฉัยเช่นใด หน่วยงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์หรือไม่หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐ หมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้ เมื่อแต่ละฝ่ายยืนยันว่าตนเป็นฝ่ายถูกการให้หมายเหตุไว้ จึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลพินิจโดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใด

นอกจากนี้ การใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารและอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายได้เคยมีแนวทางการพิจารณา ดังนี้

๑. กรณีการขอให้แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน เช่น ขอแก้ไข วัน เดือน ปีเกิด ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จะพิจารณาจากหลักฐานที่เชื่อถือได้ของทางราชการเป็นหลัก คือ ใบสูติบัตร หากไม่มีจะพิจารณาจากหลักฐานอื่น เช่น ทะเบียนบ้าน หลักฐานทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งหากพยานหลักฐานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัน เดือน ปีเกิด ที่ขอแก้ไข คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จะวินิจฉัยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขข้อมูลตามที่มีคำขอ

๒. กรณีขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้อื่น เช่น เงินเดือน วุฒิการศึกษา เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ประวัติการรักษา บัตรประจำตัวประชาชน ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงิน และทะเบียนราษฎร ตามมาตรา ๑๑ และอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กรณีนี้ผู้ใช้สิทธิโดยส่วนใหญ่มีสถานะเป็นเจ้าหนี้ และต้องการข้อมูลไปเพื่อบังคับชำระหนี้โดยข้อมูลของผู้ประกันตนซึ่งอยู่ในความครอบครองของสำนักงานประกันสังคม เป็นข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการวินิจฉัยฯ เห็นว่า หากเปิดเผยจะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานประกันสังคมได้ ตามมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เนื่องจากจะทำให้สำนักงานประกันสังคมกลายเป็นสำนักงานที่ไว้ติดตามหนี้สินของเจ้าหนี้จนสำนักงานประกันสังคมไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ เว้นแต่ในกรณีการขอข้อมูลตามศีลธรรม จรรยา เช่น ภริยาขอทราบสถานที่ทำงานของอดีตสามีเพื่อเรียกร้องค่าเลี้ยงดูบุตร บิดาตามหาบุตร เป็นต้น

สำหรับข้อมูลเงินเดือน วุฒิการศึกษา ประวัติการศึกษา บัตรประจำตัวประชาชน ข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงิน และทะเบียนราษฎร เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งโดยปกติจะไม่เปิดเผย เว้นแต่มีเหตุอันสมควร เช่น ต้องการนำคุณวุฒิไปตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลในการดำรงตำแหน่ง เช่น รองนายกเทศมนตรีหรือต้องการประวัติการรักษาของสามีที่เสียชีวิตไปแล้ว เพื่อนำไปเบิกค่าสินไหมทดแทนจากการประกันชีวิต หรือต้องการนำใบรับรองเงินเดือนไปเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาของบริษัทประกันภัยเป็นต้น

เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่เป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย ซึ่งการเปิดเผยหากเป็นกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอตรวจดูเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินของลูกหนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จะให้เปิดเผยเพื่อประโยชน์

แห่งการบังคับคดี แต่หากเป็นการขอข้อมูลของภริยาของลูกหนี้ สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ เป็นหนี้ที่มาจากมูลหนี้อะไร หากเป็นมูลหนี้ละเมิด ถือเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับภริยาลูกหนี้ กรณีนี้คณะกรรมการวินิจฉัยฯ จะมิให้เปิดข้อมูล เนื่องจากการเปิดเผยอาจเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรได้ ตามมาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

คำวินิจฉัยที่ สค ๕๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ สรุปได้ว่า ประวัติการกระทำความผิดของบุคคลที่ถูกจัดเก็บอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วยประวัติการกระทำความผิดและลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคล ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล จึงเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และมาตรา ๒๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่เป็นจริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า” และมาตรา ๒๕ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร ...” เมื่อฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรได้มีการบันทึกข้อมูลประวัติการกระทำความผิดของผู้อุทธรณ์เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ดังนั้น ข้อมูลประวัติการกระทำความผิดของผู้อุทธรณ์ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดเก็บ จึงเป็นข้อมูลประวัติที่ถูกต้องตามจริงเป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งการที่บุคคลใดจะใช้สิทธิร้องขอให้หน่วยงานรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนในส่วนใดได้ จะต้องปรากฏว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในส่วนนั้น ไม่ถูกต้องตามที่เป็นจริง ตามมาตรา ๒๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เมื่อข้อมูลประวัติการกระทำความผิดของผู้อุทธรณ์ ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดเก็บไว้ เป็นข้อมูลที่ถูกต้องตามที่เป็นจริง ผู้อุทธรณ์จึงไม่สามารถขอให้ลบประวัติอาชญากรออกจากฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรของกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ อย่างไรก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๓ (๕) ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

คำวินิจฉัยที่ สค ๒๖๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙ ประวัติการรักษาพยาบาลของนางข. ซึ่งเป็นมารดาของผู้อุทธรณ์ โดยผู้อุทธรณ์ต้องการข้อมูลข่าวสารไปเพื่อประกอบการดำเนินการขอรับค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันชีวิตของ นางข. สัญญาประกัน ชีวิตนั้นเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก คือ ผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตโดยจะมีผลเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลง ซึ่งโดยสภาพของสัญญาประกันชีวิตไม่เปิดช่องให้ผู้เอาประกันภัยขอข้อมูลการรักษาพยาบาลของตนได้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และเป็นไปไม่ได้ที่ผู้เอาประกันภัยจะยื่นขอข้อมูลการรักษาพยาบาลของตนหลังจากที่ตนได้เสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้น การใช้สิทธิในกรณีนี้จึงเป็นการใช้สิทธิตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลตามเจตนารมณ์ ที่ปรากฏในสัญญาประกันชีวิตจึงไม่ถือว่าเป็นการขอข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่น ตามนัยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็เปิดช่องให้ทายาทของผู้เสียชีวิตสามารถใช้สิทธิดำเนินการแทนได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงการ ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว เห็นว่าข้อมูลประวัติการรักษาพยาบาลของนาง ข. ที่อยู่ในความ ครอบครองของโรงพยาบาลอาจสามารถเป็นข้อมูลที่เปิดเผยให้ผู้อุทธรณ์ทราบได้

บทสรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่างก็ได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของบุคคลในส่วนที่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยคุ้มครองมิให้เปิดเผย เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจึงยังอยู่ภายใต้หลัก ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น และจากข้อกฎหมาย คำพิพากษาศาลปกครอง และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการใช้ดุลยพินิจในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน รวมถึงการใช้สิทธิของประชาชนในสิทธิส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ผศ.ดร. กิตติศักดิ์ ปรกติ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ฤทัย หงส์สิริ และมานิตย์ จุมปา คำอธิบายกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ" สำนักพิมพ์นิติธรรม ๒๕๔๒

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อร. ๗/๒๕๖๒

คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๒๐๗๗/๒๕๖๒

คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๐๘๔/๒๕๖๓

คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๔๗๓/๒๕๖๓

คำพิพากษาศาลปกครองกลาง คดีหมายเลขแดงที่ ๑๔๗๗/๒๕๖๓

คำวินิจฉัยที่ สค ๒๖๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙

คำวินิจฉัยที่ สค ๑๗๓ / ๒๕๖๓ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๓

คำวินิจฉัยที่ สค ๕๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔